

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 พ.ค. 2555	21	772	5

ร้อยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๔

สืบสานงานประเพณี ใส่ขันตอกอินทขิล

ทุก ปีเมื่อล่วงเข้าสู่เดือนพฤษภาคม จนถึงเดือน มิถุนายน จังหวัดเชียงใหม่จะมีการจัดงาน ประเพณีสำคัญที่เกี่ยวกับความเชื่อของชนโบราณ นั้นก็คือ “ประเพณีใส่ขันตอกอินทขิล” หรือ “ประเพณีเดือนแปดเข้าเดือนเก้าออก” โดยจัดขึ้น เป็นประจำทุกปีที่วัดเจดีย์หลวง ซึ่งเป็นวัดสำคัญเก่าแก่วัดหนึ่งและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เกี่ยวข้อง เนื่องกับการสร้างเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่อดีต

วัดเจดีย์หลวง เป็นวัดที่สร้างขึ้นในรัชสมัยของ พระเจ้าแสนเมืองมา กษัตริย์องค์ที่ 7 แห่งราชวงศ์มังรายซึ่งครองราชอาณาจักรล้านนาไทย พระองค์ทรงสร้างพระธาตุเจดีย์หลวงขึ้นเมื่อปี พ.ศ.1934 หรือเมื่อประมาณ 612 ปีมาแล้ว ด้านหน้าของพระวิหารหลวงเป็นที่ตั้งของ เสาอินทขิล หรือ เสาหลักเมือง ซึ่งแต่เดิม เสานี้อยู่ที่วัดสะดือเมือง (วัดอินทขิล) ซึ่งเป็นที่ตั้งของ หอประชุมไตรโลกราชข้างศาลากลางหลังเก่า ครั้นต่อมา ในสมัยพระเจ้ากาวิละครองเมืองเชียงใหม่ พระองค์โปรดให้ย้ายเสาอินทขิลมาไว้ที่วัดเจดีย์หลวง และได้บูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่พร้อมทั้งสร้างวิหารครอบไว้เมื่อปี พ.ศ.2343

ต่อมาวิหารอินทขิลได้ชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา พอปี พ.ศ.2496 ครูบาขาวปี นักบุญแห่งล้านนาไทยอีกท่านหนึ่งจึงได้สร้างวิหารอินทขิลขึ้นใหม่ ในปัจจุบันและท่านยังนำเอาพระพุทธรูปปางขอฝนหรือ พระคันธารราชบุรีประดิษฐานไว้บนเสาอินทขิลอีกด้วยเพื่อให้ชาวเมืองได้กราบไหว้บูชา

เมื่อครั้งพระเจ้ามังรายทรงเตรียมจะสร้างเมือง

เชียงใหม่ ปี พ.ศ.1835 ณ บริเวณป่าละเมาะพงหญ้าคาพื้นที่ตั้งเมืองเชียงใหม่แก่ชื่อนี้ “ก็ได้พบซากเมืองเก่าลักษณะสันฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ในขณะที่พญามังรายให้เสนาข้าราชการไพร่พลชาวเชียงใหม่แก่นั้น ได้พบโบราณวัตถุคือรูปกุมภภัณฑ์ก่ออิฐถือปูน สืบมาจากชนชาวลัวะ เสนาบางพวกจะทำลายบางพวกห้ามไว้แล้วนำเรื่องขึ้นกราบทูลพญามังราย พญามังรายจึงมีบัญชาให้แต่งเครื่องบรรณาการให้ให้เสนาชื่อ สรรค์ชัย ผู้พูดภาษาลัวะได้ไปหาพญาลัวะบนดอยอุจจรรพต พญาลัวะแนะนำว่า เวียงนี้หากจะให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ก็ให้บูชากุมภภัณฑ์และเสาอินทขิล”

เมื่อชาวเมืองทำการกราบไหว้บูชาเสาอินทขิลมิได้ขาดและทำการเวียนไหว้พิธีกรรมกุมภภัณฑ์เป็นประจำ พร้อมทั้งตั้งตนอยู่ในศีลห้า รักษาสิ่งตามที่ได้พระฤๅษีสั่งสอน บ้านเมืองก็วัฒนาผาสุกร่มเย็น ทำมาหากินค้าขึ้น ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล พืชพรรณธัญญาหารให้ผลอุดมสมบูรณ์โรคภัยภัยพิบัติต่างไม่เบียดเบียน ทำให้มั่งคั่งร่ำรวยด้วยทรัพย์สินเงินทองเปรียบเสมือนมีขุมทรัพย์ที่เมืองนองด้วย บ่อเงิน บ่อทอง บ่อแก้ว อยู่ทุกทิศทุกเขตของบ้านเมืองที่ใครๆ (มีปัญญา/ขยัน) เมื่อตั้งมั่นอยู่ในศีลสัตย์ ก็ตั้งสัจจะอธิษฐานเอาได้ตามใจปรารถนา แม้ผู้คนจากบ้านอื่นเมืองไกล ที่มุ่งร้ายหมายมารุกรานย้าย

เมื่อมาถึงเมืองนพบุรีแล้วก็จะสยบสวามิภักดิ์

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 พ.ค. 2555	21	7712	5

แปรสภาพเป็นพ่อค้าวานิชมุ่งทำมาค้าขายหาความ
ร่ำรวยผาสุกรื่นรมย์ไปหมด

แต่เมื่อนานเข้า ผู้คนกลับไม่รักษาคำสัตย์
ปฏิบัติตนเป็นคนทุศีล ไม่ทำการเช่นไร แต่ทำการ
อุกอาจย่ำยีดูหมิ่นและทิ้งของปฏิคุณบูดเน่านี้เสียวรร
รดาทุณณ์ กุณณ์จึงนำเสาอินทิลกลับไปยัง
ต่อมาเมื่อผู้เฒ่าลี้คนหนึ่งที่เคยมากราบไหว้เสาอิน
ทิลประจำ เมื่อไม่เห็นก็เกิดปริวิตทุกซักรื้อน กลัวว่า
จะเกิดเหตุเภทแก่บ้านเมือง ถึงกับร้องห่มร้องไห้เสียใจ
จึงละเพศจากฆราวาส ถีอเพศเป็นดาปะชาวรักษาศีล
บำเพ็ญภาวนาอยู่ ณ บริเวณที่เคยตั้งเสาอินทิล ได้
ต้นยางนั้นเป็นเวลานานถึง 3 ปี

ขณะนั้นมีพระเถระรูปหนึ่ง ปฏิบัติธรรม
บำเพ็ญเพียรภาวนาอยู่ในป่าเขาจนบรรลุฌานสมาบัติ
มีญาณหยั่งรู้ความเป็นไปในเหตุการณ์ข้างหน้า ได้
มาบอกดาปะชาวว่า บ้านเมืองจะถูกลูกศรศัตรุร้ายยี้ถึง
กาลวิบัติล่มจม เพราะไม่มีเสาหลักเมืองให้ผู้คนได้ยึด
เหนี่ยวกราบไหว้บูชา อันเป็นที่มาของความสมัคร
สมานสามัคคีของผู้คน ดาปะชาวจึงประชุมปรึกษา
หารือกับชาวเมืองและตกลงกันว่า ขอให้พระเถระ

เป็นสื่อติดต่อขอเสาอินทิลจากพระอินทร์มาให้อีก

เสาอินทิลที่พระเจ้ากาวิละย้ายจากวัด
สะดือเมืองมาไว้ที่วัดเจดีย์หลวงเมื่อ พ.ศ.2343 นี้คือ
เสาที่พระเจ้ามังรายทรงสร้างขึ้นเมื่อครั้งสร้างเมือง
เชียงใหม่ปี พ.ศ.1839 แต่ต่อมาได้รับการปฏิสังขรณ์
หลายครั้ง ผู้คนเชื่อว่า รูปแบบพิธีกรรมและอุดมการณ์
เกี่ยวกับเสาอินทิล ส่วนหนึ่งสืบสานมาจาก

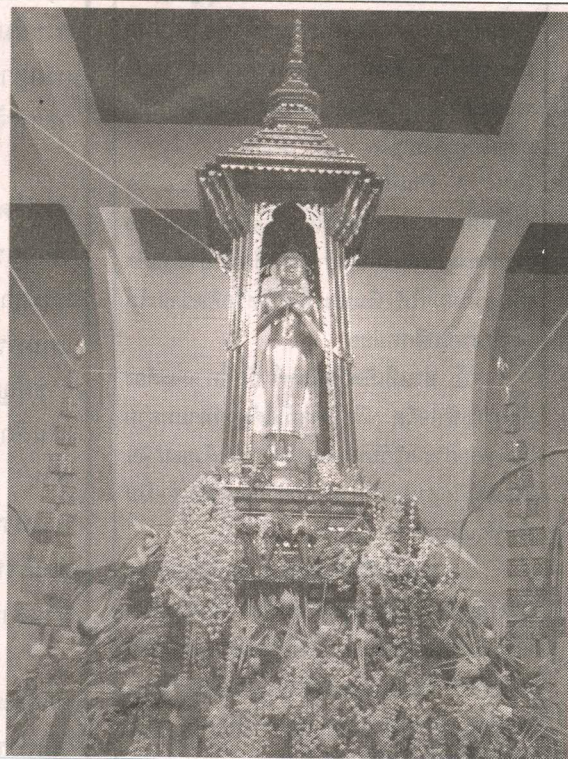
อาณาจักรลัวะโบราณนี้เอง

แสดงให้เห็นว่า เสาอินทิลสร้างครั้งแรก
ทำด้วยหิน สร้างครั้งที่สองทำด้วยอิฐก่อใบกปูน เสา
อินทิลปัจจุบันก็สร้างด้วยอิฐใบกปูนประดับ
ลวดลายติดกระจกสี หลักเมืองนั้นเป็นเหมือนหลัก
ชัยแห่งเมือง การสร้างหลักเมืองขึ้นมาก็เพื่อให้เป็น
ศูนย์กลางยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในบ้านเมืองนั้น ๆ
ให้เกิดพลังคือความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
ของพลเมือง ภายใต้กรอบศีลธรรมคำสอนของ
พระพุทธศาสนา หลักเมืองทั่วไปทำด้วยไม้แกะ
สลักหรือหล่อด้วยโลหะไม่ว่าจะสร้างด้วยวัสดุชนิดใด
คุณค่าก็เหมือนกัน จะก่อเกิดคุณประโยชน์ก็ต่อเมื่อ
รู้จักใช้ให้ถูกต้อง ตามหลักโบราณประเพณี หาก
มองายก็ไร้ค่าเปล่าประโยชน์

เสาอินทิลปัจจุบัน ตั้งอยู่กึ่งกลางวิหาร
จตุรมุขศิลปะแบบล้านนา เป็นเสาอิฐก่อปูนติด
กระจกสีรอบเสาวัดได้สูง 2.27.5 เมตร วัดรอบโคน
เสาได้ 5.67 เมตร รอบปลายเสา 3.4 เมตร มี
พระพุทธรูปทองสำริดปางรำพึง ที่พลตรีเจ้าราชบุตร
(วงศ์ตวัน ณ เชียงใหม่) นำมาถวายวัดเจดีย์หลวง เมื่อ
ปี 2514 ประดิษฐานอยู่ภายในบุษบกเหนือเสาอินท
ิลให้ได้สักการบูชาคู่กับหลักเมืองด้วย พระเจ้ามัง
รายปฐมกษัตริย์ ราชวงศ์มังราย ทรงสร้างเสาอิน
ทิลเมื่อครั้งสถาปนาราชธานี “นพบุรีศรีนครพิงค์

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 พ.ค. 2555	21	7712	5

เชียงใหม่” ปี พ.ศ.1839
แรกสร้างตั้งอยู่วัดสะดือ
เมือง พระเจ้ากาวิละ เจ้า
ผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์
ที่ 1 วงศ์ทิพจักร ให้
ย้ายมาไว้ ณ วัดเจดีย์
หลวงเมื่อ พ.ศ. 2343
พระองค์โปรดฯ ให้สร้าง
รูปปั้นกุ่มกัณฑ์และฤาษี
ไว้พร้อมกับเสาอิน
ทขิลนั้นด้วยเพื่อให้
ประชาชนชาวเมืองได้
สักการบูชา

เสาอินทขิล เป็น
เสาหลักเมืองที่สำคัญ
ของเมืองเชียงใหม่ เป็น

ที่เคารพสักการะและนับถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่
รวมวิญญาณของชาวเมืองและบรรพบุรุษในอดีต เป็น
ปูชนียสถานที่สำคัญ ในสมัยก่อนได้มีการทำพิธี
สักการบูชาเสาอินทขิลเป็นประจำทุกปี การทำพิธี
ดังกล่าวจะทำในปลายเดือนแปดเหนือข้างแรม ในวัน
เริ่มทำพิธีนั้น พวกชาวบ้านชาวเมืองทั้งผู้เฒ่าผู้แก่หนุ่ม
สาวจะพากันนำเอาดอกไม้ธูปเทียน น้ำขมิ้นส้มป่อย

ใส่พานหรือภาชนะไปทำการสรงสักการะ การทำ
พิธีดังกล่าวนี้มักจะเริ่มในวันแรม 13 ค่ำเดือน 8 เหนือ
ไปแล้วเสร็จเอาในวันขึ้น 4 ค่ำเดือน 9 เหนือเป็น
ประจำทุกปีจึงเรียกประเพณีใส่ขันดอกอินทขิลว่า
“ประเพณีเดือนแปดเข้า เดือนเก้าออก”

ทุก ๆ ปีจะมีงานประเพณีบูชาเสาอินทขิล หรือ
เทศกาลบูชาเสาหลักเมืองเป็นเวลา 7 วัน สมัยก่อน
การจัดงานประเพณีเข้าอินทขิล เป็นหน้าที่ของเจ้าผู้
ครองนครและข้าราชการบริวาร ปัจจุบันเทศบาลนคร
เชียงใหม่ร่วมกับวัดเจดีย์หลวง องค์การเอกชน สถาน
ศึกษา และประชาชนชาวเชียงใหม่ทุกสาขาอาชีพร่วม
กันจัดงาน ตลอด 7 วันของงาน ชาวเชียงใหม่ทั้งใน
เมืองและต่างอำเภอทุกเพศทุกวัย นำข้าวดอก ดอกไม้
ธูปเทียน น้ำอบน้ำหอม มาบูชาเสาอินทขิลและ
พระพุทธรูปฝนแสนห่ากันอย่างเนืองแน่น

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	18 พ.ค. 2555	21	7712	5

งานประเพณีบูชาเสาอินทขิลจะขาดพระพุทธรูปสำคัญนี้ไม่ได้ เป็นพระพุทธรูปทองสำริดปางมารวิชัยแบบสิงห์ 2 หน้าตักกว้าง 63 ซม. สูง 87 ซม. (ของวัดช่างแด่ม) เมื่ออัญเชิญประดิษฐานบนรถแห่ไปตามถนนสายต่าง ๆ ทั่วเมืองเชียงใหม่ แล้วก็อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ในซุ้มบุษบกหน้าพระวิหารหลวง เพื่อให้ชาวเมืองบูชาคู่กับเสาอินทขิล และยามค่ำคืนจะมีการละเล่นพื้นเมืองศิลปะพื้นบ้านสมโภชบูชาตลอดงาน

สีสันและความสนุกสนานของงานประเพณีใส่ขันดอกอินทขิลในอดีตอยู่ที่มีการขอพื้นเมืองและมีช่างฟ้อนหอกฟ้อนดาบสังเวทียศดาราภิรมย์เลื้อยบ้านผีเสื้อเมือง หรือ เจนบ้าน เจนเมือง และเมื่อถึงกำหนดพิธีนี้ทุก ๆ ปีพวกช่างขอที่อยู่ในเมืองเชียงใหม่ทุกคนจะต้องเดินทางมาร่วมกันที่งานบูชาเสาอินทขิลและผลัดกันขอเป็นพิธีกรรมถวาย ปัจจุบันไม่ค่อยได้เห็นการแสดงพื้นบ้านเหล่านี้แล้ว

การบูชาอินทขิลของชาวเมืองเชียงใหม่ นั้นได้ประเพณีปฏิบัติกันมาอย่างเป็นระบบระเบียบเรียบร้อยทุกปีมา ด้วยการแต่งกายที่เป็นพื้นเมืองอันเป็นการแสดงออกถึงวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่และเป็นความงามสง่า ในส่วนของวัตถุสิ่งของที่นำมาบูชาก็ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เป็สัญลักษณ์ของความสูงค่าที่เกิดจากแรงศรัทธาเคารพของชาวเชียงใหม่

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th